

HOOFDSTUK 2: HISTORIEK VAN HET SOCIOLOGISCH DENKEN

1. Situering

19de eeuw

- (a) Sociologie = empirische wetenschap
- (b) Frankrijk
- (c) Eerste helft (Comte en Marx)
 - = Onvoldoende ontworsteld aan de greep van allerlei filosofische vooronderstellingen
- (d) Tweede helft (Durkheim en Weber)
 - = Streng logische, sociaalwetenschappelijke denkwijze en minder grootse en alomvattende maatschappijvisies

20ste eeuw

- (a) Sociologie = bescheidenere vraagstukken
- (b) Duitsland en VS

Heden

- (a) Eerste helft
 - = Eenzijdig empiristisch
 - = Positivistisch
 - = Academisch
 - = Nadruk op onderzoekstechnische instrumentarium
- (b) Vanaf '60 – '70
 - = Duitse kritische sociologie
 - = Franse neomarxisme
 - = Radicale sociologie in VS

2. Een voorloper: Auguste Comte

Een poging om de ingrijpende politieke en sociale veranderingen van de 19^e eeuw inzichtelijk te maken, door een nieuwe synthese van menselijke kennis tot stand te brengen die het oude godsdienstige wereldbeeld kon vervangen.

Positivismisme

Wetenschap zal zich strikt beperken tot de beschrijving van de in de ervaring gegeven feiten. De wetenschap zal slechts de ruimtelijke en tijdelijke betrekkingen tussen verschijnselen vaststellen (voorkeur: wiskundige formules).

De Driefasenwet

- (a) Theologische stadium: verklaring door bovennatuurlijke, goddelijke krachten
- (b) Metafysische stadium: verklaring a.d.h.v. abstracte begrippen
- (c) Positieve stadium: regelmaat in betrekkingen tussen verschijnselen vaststellen

Sociologie (1840)

Methoden van logica en wetenschap toepassen op studie van de samenleving

Samenleving verbeteren omdat:

- (a) Omwenteling van Franse Revolutie
- (b) Schrikbewind van Robespierre
- (c) Wanorde van liberale economie
- (d) Bureaucratisch bestel van Napoleon

Samenleving = organisme met bepaalde structuur, elkaar beïnvloedende delen en geleidelijke evolutie van het simpele naar het complexe.

Sociologische inzichten stellen ons in staat de samenleving te ordenen en een wetenschappelijke politiek te voeren.

STATICA

Studie van de constante bestaansvoorwaarden van iedere samenleving en de krachten en tegenkrachten die de verschillende delen van de samenleving op elkaar uitoefenen.

DYNAMICA

Een gedetailleerde uitwerking van de driefasenwet: men treft deze overal aan, maar niet elke samenleving verkeert in dezelfde fase.

Wat deed Comte fout?

Hij gaf zich steeds meer aan bespiegelingen over die het tegendeel van positieve kennis genoemd moeten worden.

- ➔ Directe invloed = klein
Weinig leerlingen
- ➔ Indirecte invloed = groot
Positivismisme ➔ neopositivismisme

3. Eerste sociologische perspectieven

3.1. Herbert Spencer

Sociale vooruitgang

- Ontstaat door natuurlijke ontwikkeling van elke samenleving (= survival of the fittest) = sociaal darwinisme (geleidelijke evolutie)
- Uitgewerkte analogie van de samenleving met een biologisch organisme
- Stelling: er is een evolutie van onbepaalde onsamenhangende homogeniteit tot een bepaalde samenhangende heterogeniteit
- Evolueert naar meer sociale rechtvaardigheid
- Laissez-faire: geplande ingreep kon alleen maar de natuurlijke selectie verstoren

3.2. Karl Marx

Politieke revolutie is een essentiële stap naar een menselijke samenleving en dus een middel ter verbetering van de leefomstandigheden.

Economisch determinisme

- De economie van een samenleving determineert haar geschiedenis
- Sociale structuur en verandering worden verklaard door verwijzing naar de relatie tussen mensen en de economische productie.

Kritiek op sociale werkelijkheid

- Menselijke emancipatie als bevrijding van de mens uit diens maatschappelijke onvrijheid
- Historische situatie: het proletariaat treedt als klasse tevoorschijn. Want het proletariaat, als die maatschappelijke verschijningsvorm waarin de mens totaal van zijn wezen vervreemd en van zijn vrijheid beroofd wordt, toont hem, op negatieve wijze, waarin het ware wezen van de mens en de ware realisatie van zijn vrijheid bestaat: in zichzelf als zodanig constituerende spontane productiviteit.

Klassenconflict

= de voortdurende strijd tussen controleurs en arbeiders

Door de industrialisering wordt de strijd nog bitterder en komen de conflictgroepen tot een nog groter bewustzijn van hun klassebelangen.

Conclusie 1: de arbeiders werpen de kapitalistische heersers omver en nemen de controle over de productie over = dictatuur van het proletariaat.

Conclusie 2: utopische klasseloze maatschappij waarin elke persoon bijdraagt in verhouding tot zijn mogelijkheden en ontvangen in verhouding tot zijn behoeften.

4. De grondleggers van de hedendaagse sociologie

4.1. Emile Durkheim

Algemeen

- Voortzetter van de ideeën van Comte
- Sociologie moet een directe maatschappelijke relevantie hebben

Sociologie is wetenschap van sociale feiten

Sociaal feit =

- Sociologische verwoording van sociaal-psychologische groepsdruk (bv. huwelijk, justitie, godsdienstige genootschappen...)
 - Gedrag patronen en bewustzijnsvormen die niet ontspruiten aan het individuele, maar die voortkomen uit de collectiviteit van mensen.
 - Niet herleidbaar tot het psychische, maar hangen af van andere omstandigheden en vloeien voort uit andere factoren
 - Geen optelsom van individuele elementen
-
- Objectief: buiten en onafhankelijk van het individuele bewustzijn
 - Normatieve of dwingende macht
 - Kunnen slechts door andere sociale feiten verklaard worden

Instituten

- Gedrag patronen en bewustzijnsvormen die ingesteld zijn door een collectiviteit
- Niet ontstaan uit individuen, want het zijn sociale feiten
- Komen voort uit samenleving zelf
- Het beslissende feit is de associatie van mensen die een nieuwe bestaanswijze vormt waarin bepaalde vormen van gedrag een normatieve geladenheid krijgen
- Uitkristallisering van opvattingen en waarden die door de gemeenschap van individuen wordt uitgedragen
- Als ze eenmaal tot stand komen, krijgen ze een eigen objectiviteit en leiden ze een eigen leven
- Ze oefenen een sociale dwang uit op het doen en laten van de gemeenschap → vorm van sancties op gedragsvormen die tegen instituten indruisen + vorm van weerbarstigheid om de institutie te veranderen of te ondermijnen
- Als instituten willen voortbestaan, moet de dwang zich ontwikkelen tot geïnternaliseerde dwang, die de mensen van binnenuit stuurt
- Socialisatie = intergenerationele druk

Anomie

- Maatschappelijke situatie van desintegratie of ontregeling
- Banden tussen mensen zijn zwak → relaties tussen mensen en tussen organen van samenleving zijn onvoldoende gereguleerd of geïnstitutionaliseerd

Mechanische solidariteit

Gebaseerd op de gelijkheid van mensen in een bepaald samenlevingstype. Er bestaat een sterk ontwikkeld collectief bewustzijn, dat zich bv. in een collectieve reactie manifesteert als er normen overtreden worden.

Organische solidariteit

Gebaseerd op het proces van arbeidsdeling. Dit komt voort uit het feit dat individuen een verschillende functie vervullen, waardoor men afhankelijk wordt van de ander. Het principe van arbeidsdeling neemt de functie van het collectieve bewustzijn langzaam over.

De toename van arbeidstoedeling: door verandering in de maatschappelijke situatie.

- Meer individuen komen met elkaar in contact
- Het aantal relaties wordt bevorderd door de verkleining van de afstand en door het aantal leden van samenleving

Als arbeidsdeling niet tot sociale solidariteit leidt, ontstaat er situatie van anomie.

Hoe komt het dat het individu, terwijl het autonomer wordt, toch meer afhankelijk is van de samenleving?

De arbeidsdeling stelt het individu in staat (of dwingt) zich te specialiseren. Daardoor verwerft hij een grotere onafhankelijkheid, omdat hij zich hierdoor enigszins kan onttrekken aan de invloed van het collectief. Door die specialisatie kan het individu echter niet meer alleen in al zijn behoeften voorzien, en wordt hij dus meer afhankelijk van anderen.

4.2. Max Weber

Thema

Het zoeken naar oorzaken van de ontwikkeling van het modern westers kapitalisme (= functie van kapitaal en arbeid, rationeel organisatieprincipe).

Waarom heeft het kapitalistisch stelsel zich in de westerse maatschappij zo ontwikkeld, en in andere culturen anders of helemaal niet?

- Mogelijke band tussen protestantse godsdienst en het rationele kapitalisme van het westen: het karakter van dit verband begrijpen en doorzichtig maken
- Calvinistische arbeidsethiek (= verlangen van de mens dat hij verstandig gebruik maakt van de hem geschonken talenten en dat hij een vlijtig en somber leven leidt) versterkt de aan het westerse kapitalisme inherente tendens tot rationele organisatie en optimalisering van rendement.

De toekomst van Europa tekende zich af in de Amerikaanse maatschappij

- Structurele ontwikkelingen van de moderne industriële verstedelijkte samenleving, waarvan rationaliteit het kenmerkende principe was.
- Rationalisering werkt formalisering en verzakelijking in de hand (= mens werd meer als functionaris gewaardeerd en gekenmerkt), maar ook alle andere levensgebieden
- Formalisering wordt in de bureaucratische organisatievorm van de westerse maatschappij vastgelegd en toegespitst

Sociologie als empirische wetenschap (cf. Durkheim)

- Geen sociologische methodiek
- Wel methodologisch begrippenkader gebruikt in methodologische geschriften: reflectie over de manier waarop naar zijn opvatting van sociale werkelijkheid wetenschappelijk benaderd moet worden
- Sociale werkelijkheid = met elkaar handelende mensen (zowel uitwendig als subjectief)
- Sociologie als de wetenschap die het sociaal handelen in zijn betekenis- of zinsamenhang wil begrijpen en zo zijn verloop en uitwerking oorzakelijk verklaren

Betekenisamenhang

- Bepaalt het verder verloop van het sociale handelen
- Sociologie moet doordringen tot de innerlijke samenhang van het sociale handelen (tussen begrijpen en verklaren van sociaal handelen bestaat er een relatie)
- Sociologie moet de betekenisamenhang van het sociale handelen begrijpen, teneinde de oorzakelijke samenhang van het sociale handelen te kunnen verklaren

Het begrijpen van betekenissamenhang

- = doorlopend interpretatieproces van de samenhang en het verloop van het sociale handelen
- = interpretatie van het sociale handelen achteraf, en niet een intuïtief inzicht vooraf
- = het leveren van hypothesen die als uitgangspunt gehanteerd kunnen worden bij het verklaren van de samenhang en het verloop van het sociaal handelen

Ideaaltype

- = analysemodel waarbij bepaalde kenmerken van de samenhang en het verloop van het sociale handelen eenzijdig worden benadrukt.
- = in het oog krijgen van de daarvan afwijkende aspecten in het feitelijk handelen
- = een door de onderzoeker geconstrueerd model, dat hij in zijn analyses als het ware op het sociale handelen in de werkelijkheid legt.
- = overzicht van samenhang en verloop van het bestudeerde sociale handelen

Basis

- = gevormd door het doelgerichte rationele handelen dat slechts één van de handelingsvormen is waarin mensen zich feitelijk uiten.

Sociale verandering

Wanneer men van het min of meer stabiele en gelijkvormige handelingspatroon, dat het groepsleven en de sociale instituties verklaart en dat ontstaat wanneer mensen op rationele wijze een bepaald doel nastreven afwijkt. Dit kan door een charismatische leider:

- iemand die anderen leidt en inspireert louter door de aantrekkingskracht van zijn persoonlijkheid)
- staat naast rationeel gezag (ontleend aan iemands leidende positie in een organisatie) en traditioneel gezag (berustend op eerbied voor tradities)

5. Hedendaagse sociologische stromingen

Sociologie was nooit een eenheid

Voorkomen

- Uit de schoolvorming onder invloed van de klassieke denkers
- Uit brede werkterrein waarop sociologen actief zijn

Eerste momentele controverse

- Is sociologie een ahistorische wetenschap van het sociaal gedrag?
= streven naar zo verregaand mogelijke kwantificering en naar aansluiting bij psychologie en sociale psychologie
- Is sociologie een historisch-georiënteerde maatschappijwetenschap?
= sociaalfilosofische, politieke en sociale psychologie

Tweede momentele controverse

- Harmoniemodel (= de maatschappij als geïntegreerd en genormeerd systeem)
- Conflictmodel (= de maatschappij als intern verdeelde sociale orde)

Derde momentele controverse

- Statistische benadering (= nadruk op structuur- en institutionele analyse)
- Dynamische benadering (= nadruk op processen en sociale verandering)

Algemeen

Naast een voortgaand streven naar kwantificering en mathematisering is er een sterker worden drang tot diagnostische en therapeutische benaderingen.

Kritische sociologie

Een volstrekte binding van theorie aan praxis in een poging door gerichte sociale experimenten en deelneming aan maatschappelijke activiteiten nieuwe wetenschappelijke inzichten te winnen.

5.1. Het functionalisme

Algemeen

Samenleving = grootschalig systeem van wederzijds afhankelijke delen
(cf. Comte, Spencer en Durkheim)

Theorie

Samenleving is, zoals een organisme, samengesteld uit delen (klasse, groepen, instituties...), die onderling gerelateerd zijn en elkaar wederzijds beïnvloeden.

Functie van particuliere activiteit

= deel dat bijdraagt om het evenwicht te bewaren of te herstellen

= verwijzing naar consequenties van een deel voor de andere delen of voor het geheel

Assumpties

(1) Ingebouwde tendens naar stabiliteit

Als de stabiliteit verstoord wordt, zullen de leden allerlei pogingen ondernemen om het evenwicht te herstellen

(2) De samenleving heeft bepaalde noden

Moet aan voldaan worden opdat het systeem stabiel blijft en overleeft

(1) + (2) = verschaffen een raamwerk voor sociologisch onderzoek

Manifeste en latente functies

Manifest

- Vrijwillig ingebouwd in het sociaal systeem
- Wordt goed begrepen door de groepsleden

Latent

- Niet-geanticipeerde of onbedoelde gevolgen
- Soms zelfs niet onderkend

Positieve en negatieve functies

Positief

- Integratiebevorderend
- Functies of eufuncties

Negatief

- Integratiebelemmerend
- Dysfuncties

Structureel-functionalisme

Stichter

Talcott Parsons

Systeem

= actie- of handelingssysteem

= dynamisch (interne en externe uitwisselingsprocessen)

Opmerking

Geeft geen adequate verklaring van conflict en wijze waarop samenlevingen veranderen

AGIL-model = 4 functionele vereisten

- (1) **Aanpassing:** aanpassing van het systeem aan de eisen van de omgeving en de gedeeltelijke beheersing van die omgeving, zodat het systeem de middelen kan verwerven die voor zijn verwerking noodzakelijk zijn (ADAPTION)
- (2) **Doelverwezenlijking:** het bepalen van doeleinden en het organiseren van middelen om die te bereiken (GOAL ATTAINMENT)
- (3) **Integratie:** het coördineren en het handhaven van de samenhang tussen de delen van het systeem (INTEGRATION)
- (4) **Patroonhandhaving of spanningsregulering:** de zorg voor een gemotiveerdheid tot handelen en voor een zekere homogeniteit van waarden (LATENCY)

GEDRAGSSYSTEEM	PERSOONLIJKHEIDSSYSTEEM
<i>Aanpassing</i>	<i>Doelverwezenlijking</i>
CULTUREEL SYSTEEM	SOCIAAL SYSTEEM
<i>Patroonhandhaving of spanningsregulering</i>	<i>Integratie</i>

5.2. Het conflictperspectief

Algemeen

Samenleving = gekenmerkt door groeperingen die in een conflictuele relatie tot elkaar staan. Dit conflict is altijd aanwezig en is het basismechanisme voor sociale en culturele verandering (cf. Machiavelli, Hobbes en Marx)

Marx

In kapitalistische samenlevingen bezitten en controleren sommige mensen de productiemiddelen en de meeste leden van de samenleving werken voor deze eigenaars. Dit fenomeen van boven- en onderschikking van mensen leidt automatisch tot conflicten.

Conflict, zelfs tot en met geweld, is onvermijdelijk zolang één groep (of klasse) van mensen de productiemiddelen in handen heeft en de andere groep exploiteert die de productieve arbeid verricht.

Hedendaags conflictperspectief

Idee

- (a) Mensen zijn sterk gemotiveerd om hun belangen te beschermen en zij verenigen zich met anderen omdat er weinig kans is alleen iets te veranderen.
- (b) Dit kan gebeuren via economische, politieke, etnische of religieuze lijnen.
- (c) Dit kan optreden in elke situatie waarbij een groep invloed uitoefent op een andere

Groepen met macht

Andere middelen dan dwang (vooral religie)

Bijvoorbeeld: aanvaarding van het systeem kan gekoppeld worden aan het vooruitzicht van zaligmaking (cf. religie is opium voor het volk)

Synthese

Sociale situatie bepaalt het denken en het bewustzijn, niet omgekeerd (dus verhouding onderbouw-bovenbouw is asymmetrisch). Deze sociale situatie bestaat vooral uit de economisch bepaalde bezits- en dwangverhoudingen. Daardoor ontstaan belangentegenstelling tussen de klassen.

Klassenstrijd is de motor van de geschiedenis (dus ook sociale verandering). Dit verloopt geleidelijk en onopvallend tot het moment waarop grote maatschappelijke tegenstelling of contradicties zo sterk worden dat de situatie explodeert en er een plotse verandering optreedt (= dialectische sprong). De bestaande situatie verandert dan in haar tegendeel.

Kritische sociologie

Hedendaagse variant van de marxistische sociologie

Probleem

Gevestigde sociologie fungeert te weinig als kritiek op de bestaande maatschappij. Ze is te zeer een erkende wetenschap geworden en sociologen zijn opgenomen in het arbeidsbestel, waarbinnen zij onderzoek-op-bestelling doen. De opdracht zijn afkomstig van machtshebber, die alles naar eigen goeddunken beoordelen en gebruiken. De sociologie draagt dus bij tot de gevestigde orde.

Sociologie verloochent oorspronkelijke opdracht: bijdrage tot emancipatie van de mens

Oplossing

Kritische sociologie door kritiek op gevestigde methodiek van de sociologie en op de maatschappij (= politieke economie).

Benadrukken dat de samenleving niet zomaar een natuurnoodwendigheid is, maar een menselijk product dat vatbaar is voor menselijke ingreep en verandering.

5.3. Het interactionisme

Algemeen

Gericht op de kleinschalige interactie tussen individuen en de wijze waarop hun gedrag gevormd wordt door allerlei sociale invloeden.

Samenleving = systeem van gemeenschappelijke betekenisgeving en begrijpen van wat we van elkaar verwachten (cf. Weber, Cooley, Mead)

A. ROLTHEORIE

Shakespeare

Wij zijn acteurs die het script moeten volgen dat ons door de samenleving is voorgetekend, waarin de gedragsregels zijn gepreciseerd, en waarin beloningen en straffen zijn aangegeven voor onze goede of slechte performantie.

Dramaturgische benadering

= sociale interactie door de similariteit tussen het echte leven het theater

Sociale rollen

= rollen die door bepaalde individuen worden gespeeld in een bepaalde groep of in de samenleving als geheel

Menselijk gedrag wordt gevormd volgens gespecialiseerde patronen als het de verwachtingen vanuit de samenleving uitvoert. Degenen rond ons leggen ons bepaalde rollen op doorheen hun verwachtingen en vice versa.

Het rolperspectief

(+) kan een en ander belichten

(-) beperkingen omdat vele interactiepatronen geen rolpatronen (functionele systemen) zijn

2 soorten in het interactiesysteem

Functionele systemen

Interactie binnen de context van rollen

Afhankelijkheidssystemen

Begrip rol heeft weinig nut bij analyse, maar wederzijdse afhankelijkheid van sociale actoren

B. SYMBOLISCH INTERACTIONISME

Communicatieproces

Rollen moeten gecommuniceerd worden en om deze communicatie plaats te laten vinden, moeten de betekenissen van woorden en andere symbolen duidelijk en gemeenschappelijk zijn.

Betekenis van communicatie verandert doorheen de levensloop.

We zijn in staat te begrijpen wat we persoonlijk wensen en te leren wat anderen van ons verwachten door taalontwikkeling en mogelijkheid tot communicatie.

Symbolisch interactionisme

Idealistische vorm van sociologie

- (a) Interactie: mensen verplaatsen zich in anderen (role taking)
- (b) Samenleving: verzameling mensen die voortdurend met en tegen elkaar handelen en interpreteren, met gebruik van (vaak dubbelzinnige) symbolen.
- (c) Door conflicten wordt de interactie (eventueel) afgebroken
- (d) Er ontstaat meestal een compromis/consensus, een min of meer labiele sociale orde, waarover men kan blijven discussiëren

Nadruk

- (a) Op het samen handelen van mensen = actief construeren van de sociale werkelijkheid
- (b) Op de wijzen waarop woorden, gebaren en signalen zowel ons individueel gedrag bepalen als de natuur van het sociaal proces in het algemeen

Betekenis (meaning)

Als we accuraat communiceren is er een soort collectieve overeenstemming tussen zender en ontvanger van het symbool. Deze overeenstemming geeft een bepaald symbool een bepaalde betekenis waardoor communicatie en sociale interactie mogelijk is.

Situatie

Mensen handelen op basis van betekenissen die zijn toegekend aan daden van anderen (= symbolische wereld)

Kritiek

Er wordt weinig aandacht besteed aan lang bestaande structurele verhoudingen tussen mensen. Deze verhoudingen beïnvloeden de interactie ook.

5.4. Ruilsociologie

Algemeen

Ruiltheorie = verzamelnaam voor aantal benaderingen in de sociologie waarbij de sociale werkelijkheid opgevat wordt als een geheel van ruilprocessen.

Individualistische stroming

Nadruk op directe ruilverhoudingen tussen mensen

Homans

Sociologie kan zich als wetenschap het beste ontwikkelen vanuit het standpunt dat gedrag tussen mensen een vorm van goederenruil is, waarbij zowel materiële als immateriële zaken een rol spelen.

Ruilsociologie

- (a) Sociale verschijnselen zijn te verklaren vanuit interactie tussen individuen
- (b) Er wordt expliciet gesteund op de assumptie dat mensen gedreven worden door eigenbelang
- (c) Strekken wederzijds tot voordeel: voortgezet indien beide partijen vinden dat ze ervan kunnen profiteren

Behoeften

Het bevredigen van behoeften is voor mensen een beloning

Men streeft naar maximalisatie van beloning en minimalisatie van straffen (= verwant met hedonisme)

Verklaring van gedrag van mens

- (1) **Succespropositie:** hoe vaker iemands activiteit beloond wordt, hoe vaker hij die activiteit uitvoert
- (2) **Stimuluspropositie:** indien in het verleden het voorkomen van een bepaalde stimulus of stel stimuli gepaard ging met de beloning van iemand activiteit, dan zal het voorkomen in het heden van deze stimulus of stel stimuli de kans vergroten dat de betreffende persoon de activiteit, of een soortgelijke activiteit, uitvoert.
- (3) **Waardepropositie:** hoe waardevoller de beloning voor iemand is, hoe groter de kans dat hij de activiteit uitvoert
- (4) **Deprivatie-verzadigingspropositie:** hoe vaker iemand in het recente verleden een beloning heeft ontvangen, hoe minder waard elke verder eenheid van de beloning voor hem is
- (5) **Frustratie-agressiepropositie:** wanneer een activiteit niet gevolgd wordt door een beloning die verwacht werd of er een bestraffing volgt die niet verwacht werd, dan zal hij boos worden

(1) + (2): gedrag is geleerd en ervaring heeft invloed op gedrag

Verklaring van gedrag tussen mensen

Zijn sociologie is reductionistisch: voor de verklaring van 'het sociale' zijn geen andere proposities nodig dan deze uit de (behavioristische) leerpsychologie.

Sociale verschijnselen laten zich geheel herleiden tot het psychologisch principe, dat mensen onder invloed van beloning en straf op de duur bepaalde gedragingen meer zullen vertonen dan andere.

= Sociologie zonder sociologie

Instituties

Individuele keuzen: in hun interactie kiezen mensen voortdurend tussen wat hun voor- en nadelig lijkt. Als interactie door beide partijen als lonend wordt ervaren, kristalliseren zich duurzame gedragspatronen (instituties) uit, die blijven bestaan zolang ze voor de partijen lonend zijn.

Macht

Machtsverschillen zijn verschillen in mogelijkheden om anderen te belonen. Om macht te kunnen uitoefenen, moet men dus beschikken over iets dat zowel schaars is als waardevol voor anderen, zonder dat die anderen een gelijke tegenprestatie kunnen leveren.

Macht kan berusten op kennis (= deskundigheidsmacht) of op de mogelijkheid anderen iets al dan niet te geven (= beloningsmacht)

Hoe zit het met omvangrijkere sociale systemen?

Er is een verschil in die zin dat de proposities die betrekking hebben op instellingen en instituties veel complexer zijn.

- (1) Institutioneel niveau: beloning niet enkel door middel van natuurlijke of primaire beloningen, maar ook door sociaal gecreëerde beloningen van een meestal gegeneraliseerde aard, zoals geld en sociale goedkeuring.
- (2) Institutioneel niveau: beloning vindt meer indirect plaats dan direct.

Maatschappelijke instituties vloeien voort uit menselijke behoeften en directe ruilverhouding.

Terwijl het functionalisme sociale verschijnselen probeert te verklaren vanuit hun bijdrage die ze leveren tot een groter geheel, ziet de ruiltheorie het grotere geheel als de resultante van kenmerken van de samenstellende delen, dus als afhankelijke variabele.

Collectivistische stroming

Nadruk op indirecte ruilverhoudingen tussen mensen

Vertegenwoordiger: Levi-Strauss

BIJLAGEN

STROMINGEN IN DE SOCIOLOGIE (zie kopie)

BASISIDEEËN VAN SOCIOLOGISCHE THEORIE OP EEN RIJTJE

- (1) **Theorie:** uitspraak over hoe een waarom bepaalde feiten gerelateerd zijn
- (2) **Paradigma:** geeft (voorwetenschappelijk) basisbeeld over mens en samenleving: een paradigma stuurt en kanaliseert het sociologisch denken en onderzoek in een bepaalde richting. Een paradigma gaat bij wijze van spreken aan de wetenschap vooraf
- (3) **(structureel-)functionalistisch-paradigma:** raamwerk voor theorievorming die de samenleving ziet als een complex systeem waarvan de delen onderling afhankelijk zijn, en die samenwerken voor het realiseren van solidariteit, orde, stabiliteit en regelmaat. Er is hier relatief weinig plaats voor sociale ongelijkheid, conflict en verandering
- (4) **Sociaal-conflict-paradigma:** raamwerk voor theorievorming die de samenleving ziet als een arena van ongelijkheid, wat voortdurend conflict en verandering veroorzaakt. In deze benadering is er relatief weinig aandacht voor integratie en stabiliteit
- (5) **Symbolisch-interactie-paradigma:** raamwerk voor theorievorming die de samenleving ziet als het product van dagelijkse (inter)actie van individuen. In tegenstelling tot het structureel functionalisme en het conflictmodel – die macromodellen zijn – is het symbolisch interactionisme een microbenadering die nauw aansluit bij de (sociale) psychologie